

KRUS i ZUS a finanse publiczne

Prof. dr hab. Marian Podstawka

Dr inż. Joanna Pawłowska-Tyszko

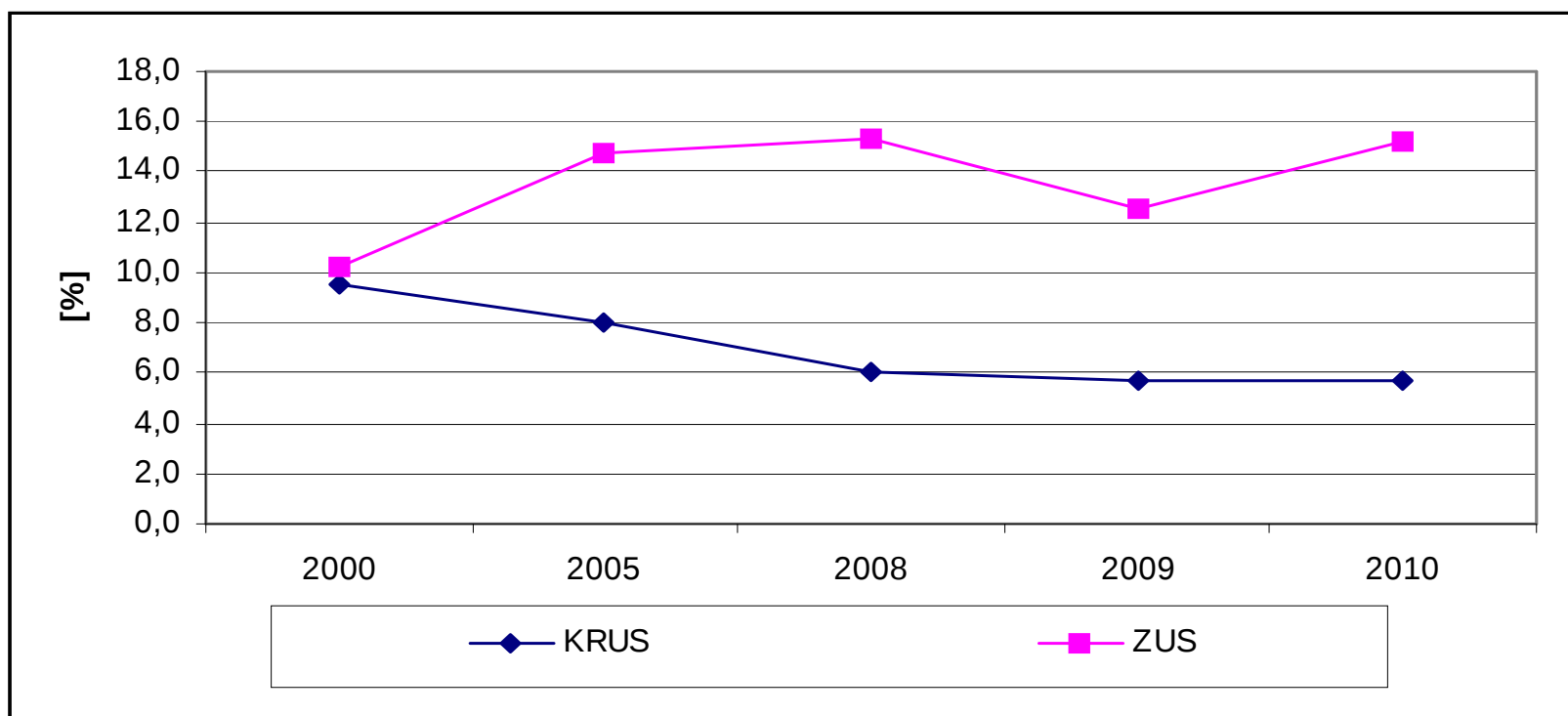

Dlaczego zagadnienie jest ważne

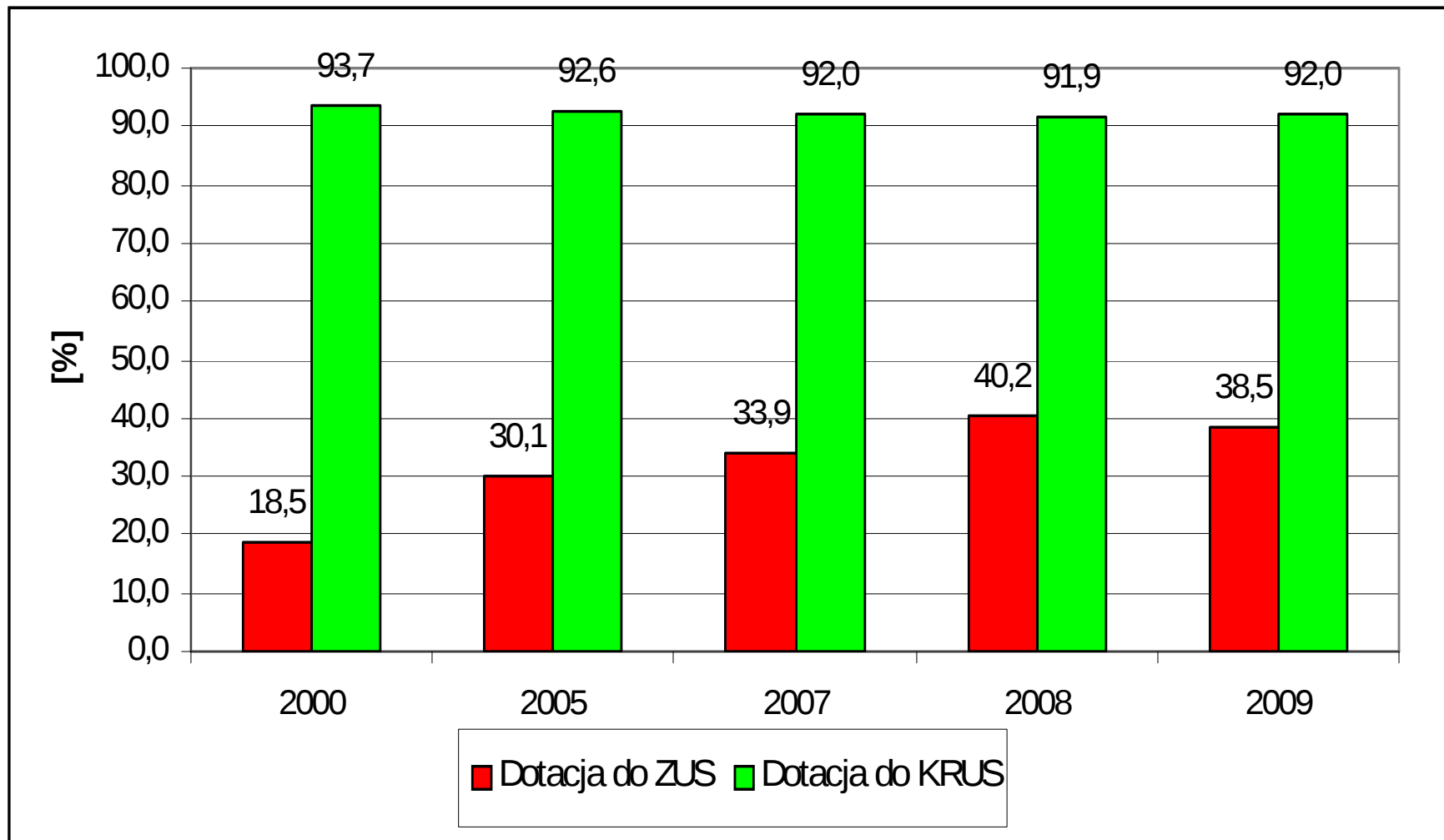
- Kryzys finansowy, wzrost długu publicznego i konieczność zmniejszenia wydatków budżetowych,
- Wysokie dotowanie systemu KRUS,
- Niski poziom uczestnictwa rolników w finansowaniu świadczeń z systemu KRUS,
- Socjalny charakter systemu KRUS,
- Zmiany demograficzne.

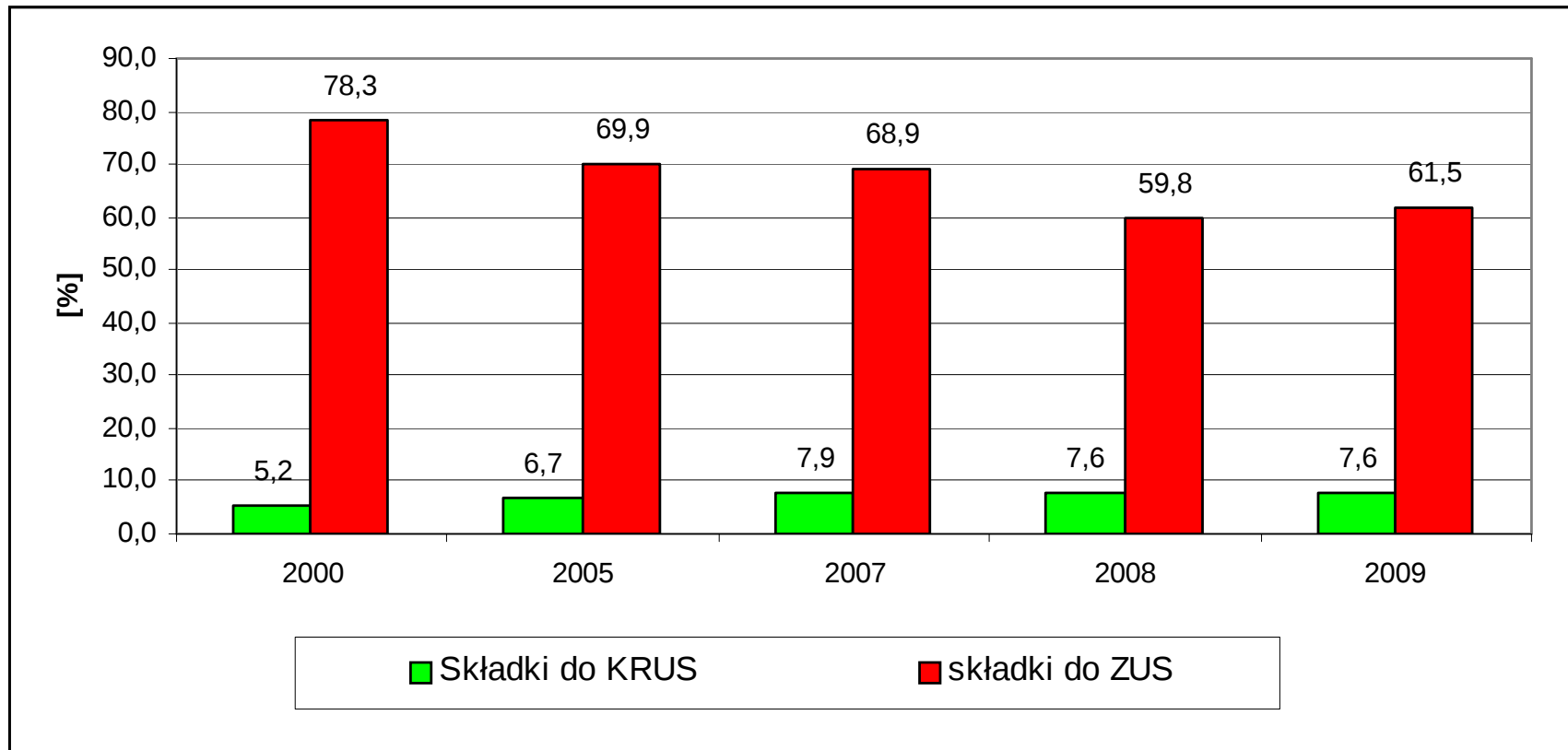
Udział wydatków na ubezpieczenia społeczne w ZUS i KRUS w ogólnej kwocie wydatków budżetu państwa w latach 2000-2010 (%)

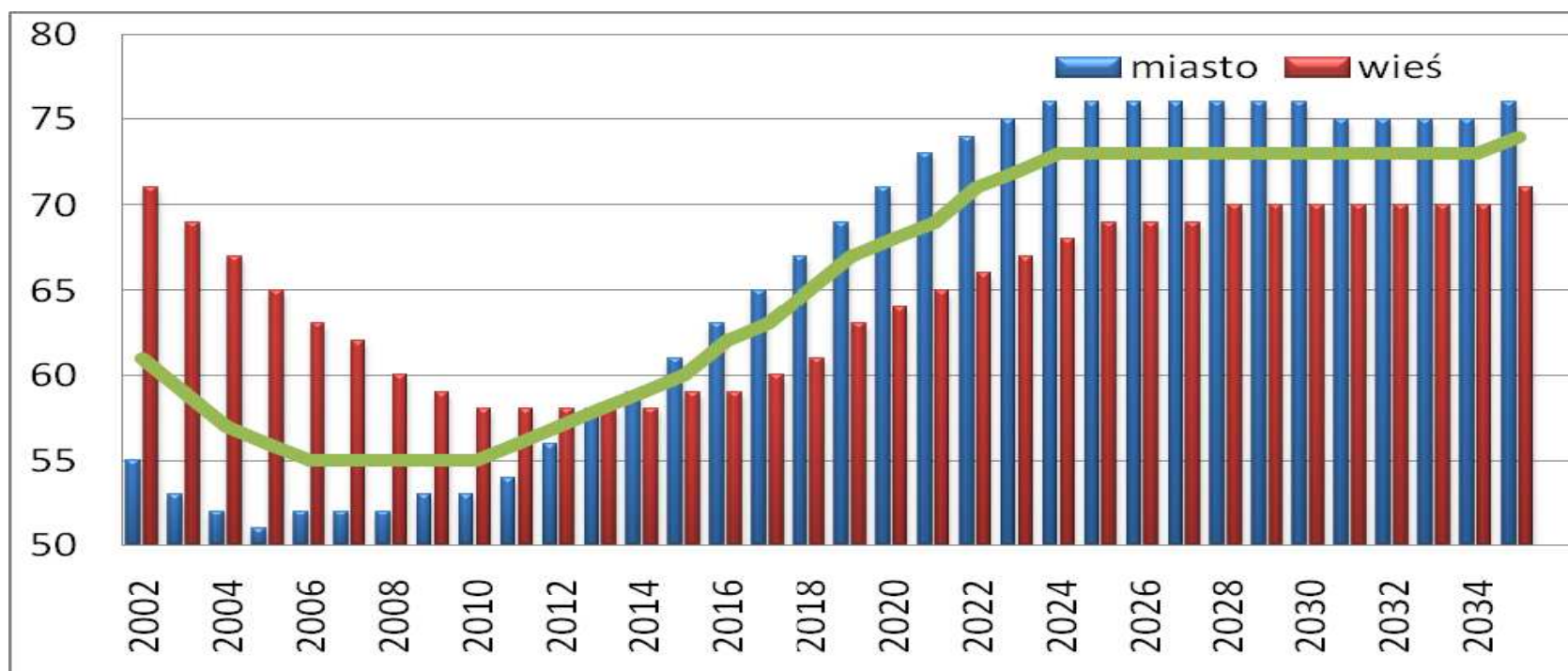
Udział dotacji budżetowej do KRUS i ZUS w ogólnych przychodach w latach 2000-2009 (%)

Udział składek w przychodach ZUS i KRUS w latach 2000-2009 (%)

Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym)

Źródło: STANNY M., *Demograficzne uwarunkowania rynku pracy na wsi*, Opinie i Ekspertyzy, OE-147, Kancelaria Senatu, Biuro Analiz i Dokumentacji, Dział Analiz i Opracowań Tematycznych, Sierpień 2010.

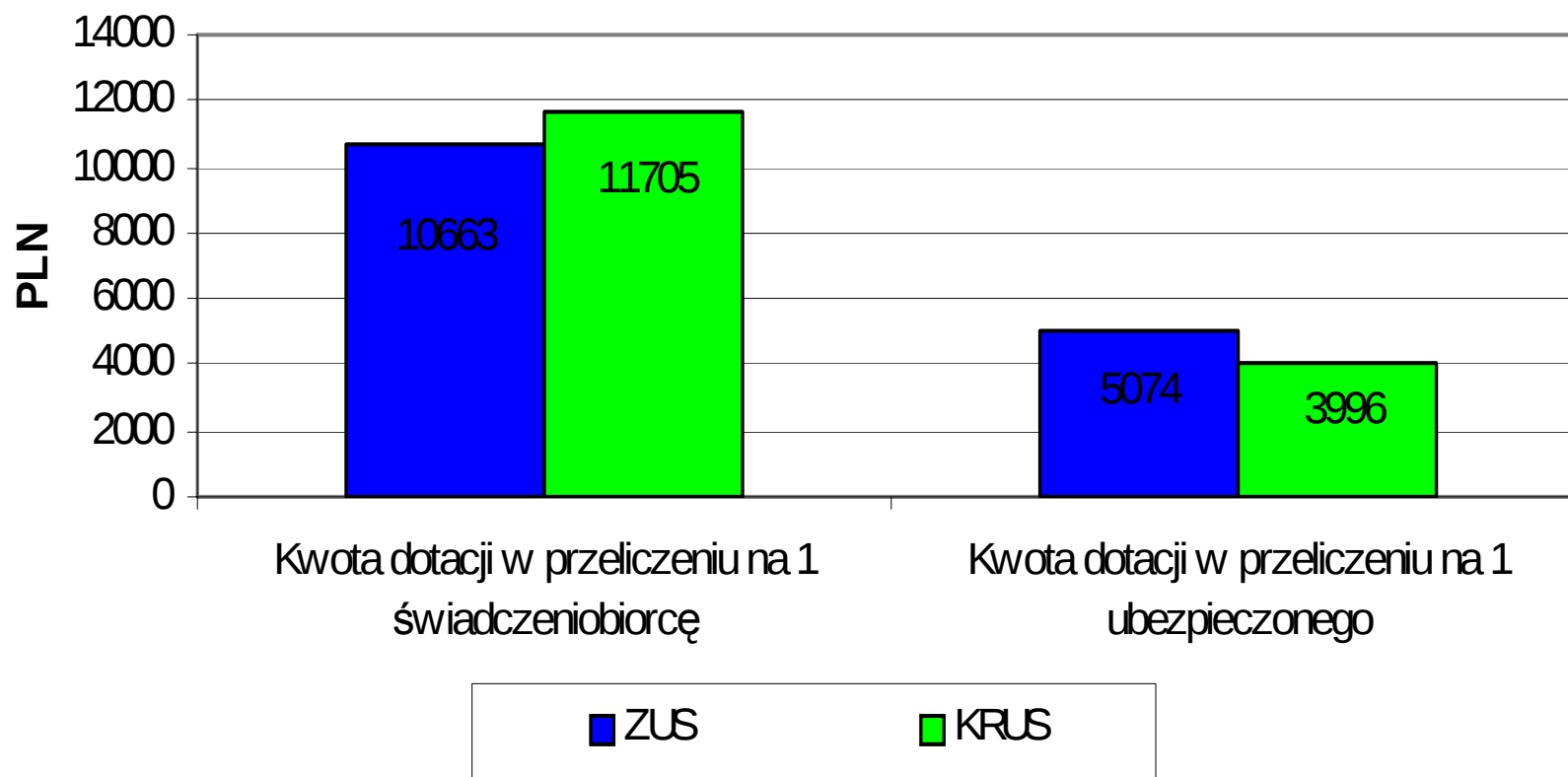
Plan prezentacji:

- Poziom finansowania ze środków publicznych systemów ubezpieczeń społecznych ZUS i KRUS;
- Relacja obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne do osiągniętych dochodów przez ludność rolniczą i pozarolniczą;
- Poziom świadczeń w relacji do składek w porównywanych systemach;
- Przepisy zawarte w ZUS i KRUS regulujące zasady otrzymywania świadczeń oraz ich wysokość.

Dotacje do ZUS i KRUS z budżetu państwa w przeliczeniu na liczbę świadczeniobiorców i na liczbę osób podlegających ubezpieczeniu

Wyszczególnienie		2009 r.
KRUS		
• Kwota dotacji		15,2 mld zł
• Liczba świadczeniobiorców		1 425 500 osób
• Liczba ubezpieczonych (świadczeniobiorcy i płatnicy składki)		2 995 828 osób = (1 425 500+1 570 328)
• Kwota dotacji w przeliczeniu na 1 świadczeniobiorcę		10 663 zł
• Kwota dotacji w przeliczeniu na 1 ubezpieczonego		5 074 zł
ZUS		
• Kwota dotacji		88,3 mld zł
• Liczba świadczeniobiorców		7 535 000 osób
• Liczba ubezpieczonych (świadczeniobiorcy i płatnicy składek)		22 070 000 osób = (7 535 000+14 535 000)
• Kwota dotacji w przeliczeniu na 1 świadczeniobiorcę		11 705 zł
• Kwota dotacji w przeliczeniu na 1 ubezpieczonego		3 996 zł

Dotacje do ZUS i KRUS z budżetu państwa w przeliczeniu na liczbę świadczeniobiorców i na liczbę osób podlegających ubezpieczeniu w roku 2009

Obciążenie składkami z tytułu ubezpieczenia społecznego w ZUS osoby prowadzącej działalność gospodarczą

Wyszczególnienie	Składki na ubezpieczenia społeczne			
	emerytalne	rentowe	chorobowe	wypadkowe
Podstawa wymiaru składek (60% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w IV kwartale 2009 r. – 1994,16 zł (3243,60 x 60%)	389,26 zł	119,65 zł	48,86 zł	19,94 zł
	(19,52%)	(6,0%)	(2,45%)	(0,67-3,33%)
Roczna kwota składek	5777,71*12 = 6932,52 zł			
Udział składek na ubezpieczenie społeczne w dochodzie	$\frac{6932,52\text{zł}}{38923,20\text{zł}} = 17,81\%$			

Obciążenia dochodów rolniczych z tytułu ubezpieczenia społecznego w 2008 r.

Wyszczególnienie	średnio	wielkość gospodarstwa				
		do 5	5-10	10-20	20-30	30-50
• Dochód rolniczy (zł)	20942	25499	10240	16798	29621	48324
• Obciążenia z tytułu ubezp. społ. 1 osoby (zł)	1076,0	1076,0	1076,0	1076,0	1076,0	1076,0
• Udział składki z tytułu ubezp. społ. w dochodzie rolniczym gospod. rolnego prowadzonego przez 1 osobę (%)	5,14	4,22	10,50	6,40	3,63	2,22
• Obciążenia z tytułu ubezp. społ. 2-ch osób (zł)	2152,0	2152,0	2152,0	2152,0	2152,0	2152,0
• Udział składek z tytułu ubezp. społ. w dochodach rolniczych gosp. Rolnego prowadzonego przez 2-e osoby (%)	10,28	8,44	21,00	22,38	12,68	7,66
• Obciążenia z tytułu ubezpiecz. społecznego 3-ch osób (zł)	3228,0	3228,0	3228,0	3228,0	3228,0	3228,0
• Udział składek z tytułu ubezp. społ. w dochodzie rolniczym gosp. rolnego prowadzonego przez 3 osoby (%)	15,41	12,66	31,52	19,22	10,90	6,68

Świadczenia emerytalno-rentowe z ZUS i KRUS w relacji do przeciętnej płacy w gospodarce narodowej (w %)

Rodzaj świadczeń	Rok		
	2005	2007	2009
ZUS			
Emerytura	63,6	59,2	58,8
Renta	45,6	44,5	43,6
KRUS			
Emerytalno-rentowe razem	28,3	24,8	25,82

Źródło: Opracowanie własne na podstawie stron internetowych ZUS, KRUS

Porównanie wysokości składek na ubezpieczenie społeczne ze świadczeniami emerytalno-rentowymi w KRUS i ZUS

Lp	Wyszczególnienie	2008 r.	2009 r.
KRUS			
1.	Roczna składka na 1 ubezpieczonego w zł	1076,00	1132,00
2.	Przeciętne roczne świadczenie emerytalno-rentowe	8685,60	9613,13
3.	Udział składki w przeciętnym świadczeniu emerytalno-rentowym w %	12,38	11,78
ZUS			
1.	Roczna składka na 1 ubezpieczonego ^{a)} w zł	5839,32	6158,88
2.	Przeciętne roczne świadczenie emerytalno-rentowe	17449,72	17893,4
3.	Udział składki w przeciętnym świadczeniu emerytalno-rentowym w %	33,46	34,42

^{a)} dla osoby prowadzącej działalność gospodarczą od minimalnej podstawy

Zmiany liczby ubezpieczonych w KRUS w zależności od powierzchni gospodarstw

Pow. 1gosp.	Liczba ubezpieczonych w latach						Dynamika zmian w latach
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009/2004
0-1	147 639	179 237	211 702	218 332	229 436	232 076	1,57
1-2	296 297	303 238	311 183	303 121	293 886	288 949	0,98
2-5	420 507	421 438	426 455	415 361	402 506	396 042	0,94
5-10	348 175	344 461	344 109	336 800	325 795	317 981	0,91
10-20	209 798	209 923	212 708	211 984	207 997	206 018	0,98
20-50	73 315	77 359	81 995	85 094	87 004	89 630	1,23
pow. 50	12 851	14 604	16 766	17 914	19 263	20 363	1,54
Działy specjalne produkcji rolnej	31 576	31 669	10 354	9 591	8 507	7 760	0,24
RAZEM	1 540 158	1 581 929	1 615 272	1 598 197	1 574 394	1 558 819	1,01

Obciążenia dochodów rolniczych składkami na ubezpieczenie społeczne według ZUS i podatkiem PIT

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008
	w zł				
Składka na ubezpieczenie społeczne ZUS	7103	7581	8031	8403	8846
Podstawa opodatkowania PIT (dochód rolniczy) na 1 gospodarstwo	49453	40788	38079	50987	28006
Podatek PIT na 1 gospodarstwo	13368	10509	9272	13295	5993
Dochód pomniejszony o składkę ZUS na 1	36085	30279	28806	37691	22012
Udział obciążeń finansowych (ZUS + PIT) w dochodach rolniczych (w %)	41,4	44,4	45,4	42,6	53,0
Liczba gospodarstw					
Objętych badaniem	11051	11706	11735	11956	12253
Gospodarstwa o dodatnim dochodzie rolniczym	8131	7487	7862	8549	6854
Gospodarstwa w I przedziale PIT	4867	4545	4677	4987	4407
Gospodarstwa w II przedziale PIT	1727	1525	1668	1790	1266
Gospodarstwa w III przedziale PIT	1537	1417	1517	1772	1181

Źródło: Praca doktorska P. Gołasa pt. Redystrybucyjna rola rolniczych instytucji finansowych

Porównanie wybranych przepisów ustawowych w ubezpieczeniu społecznym rolników i pracowników

1. Brak ubezpieczenia dzieci rolników;
2. Ograniczenie dla rolników możliwości inwestowania na rynku nieruchomości rolnych;
3. Egalitarne zasady wymiaru emerytury;
4. Emerytury kapitałowe a wysokość świadczeń dla rolników,
5. Ład legislacyjny.

Wnioski

Zaangażowanie finansów publicznych w finansowanie dwóch podsystemów ubezpieczenia społecznego – rolniczego i pracowniczego – jest podobne.

W przeliczeniu na 1 świadczeniobiorcę nieco wyższe kwoty dotacji otrzymuje podsystem pracowniczego ubezpieczenia społecznego (ZUS) niż analogiczny podsystem rolniczego ubezpieczenia (KRUS). Natomiast w większym stopniu finanse publiczne wspierają jednego ubezpieczonego w KRUS (świadczeniobiorcy wraz z płacącymi składki) niż jedną taką osobę objętą ubezpieczeniem ZUS.

Wnioski

Zauważono istotne różnice w relacji składek do dochodów osób ubezpieczonych w porównywanych systemach.

Dla osób prowadzących działalność gospodarczą, będących ubezpieczonymi od minimalnej podstawy wymiaru składek w ZUS, relacja składek do dochodu wynosi około 18%.

Dla gospodarstw rolników odprowadzających składkę od jednej osoby wskaźnik ten wynosi średnio nieco ponad 5%.

Są jednak kategorie gospodarstw gdzie wskaźnik ten jest znacznie wyższy. W grupie gospodarstw średnich, prowadzonych przez 3 osoby, wskaźniki składek do dochodów są dużo wyższe i wynoszą od ponad 19% dla gospodarstw 10-20 ha do ponad 31% dla gospodarstw 5-10 ha.

Wnioski

Wielkość składek odnoszona do przeciętnych świadczeń emerytalno-rentowych jest korzystniejsza w rolniczym podsystemie ubezpieczenia społecznego. Prawie ponad trzykrotnie jest ona wyższa w podsystemie pracowniczym. Sprawia to, że tzw. stopa zastąpienia składek przez świadczenia jest wyższa w rolniczym podsystemie ubezpieczenia społecznego. Z tym jednak, że relacja świadczeń emerytalno-rentowych do przeciętnej płacy w gospodarce narodowej jest znacznie mniej korzystna w ubezpieczeniach rolniczych. Świadczeniobiorcy z KRUS dysponują o połowę niższymi emeryturami i rentami w stosunku do świadczeniobiorców ZUS.

Wnioski

Niektóre przepisy istniejące w podsystemie rolniczego ubezpieczenia społecznego są bardziej restrykcyjne niż te które dotyczą pracowniczego podsystemu. Owa restrykcyjność polega na ograniczeniu niektórych uprawnień dla emerytów i rencistów rolniczych.

Wnioski

System rolniczego ubezpieczenia rolniczego wymaga zmian. Te zmiany powinny mieć charakter wieloaspektowy.

Rolnicze ubezpieczenia społeczne winny być instrumentem kształtowania struktury agrarnej. To za sprawą rozwiązań zawartych w tym podsystemie ubezpieczeniowym należy oddziaływać na zmiany w strukturze obszarowej gospodarstw, na wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Jednakże dokonując reformy rolnej ubezpieczenia społecznego należy pamiętać, że 50% gospodarstw nie osiąga dochodów rolniczych.

Dziękujemy za uwagę